# ი. სტალინი

## ლენინიზმის საკითხები

მეთორმეტე გამოცემა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

სსაკ. კ. ა. (გ) ც. კ-თან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის
ინსტიტუტის საქართველოს ფილიალი

თბილისი

ი. სტალინი

# ლენინიზმის საკითხები

თარგმანი
მეთერთმეტე რუსული გამოცემიდან

სახელმწიფო გამომცემლობა
პოლიტიკური ლიტერატურის სექტორი
1 9 5 1

# პარტიის სამი ძირითადი ლოზუნგის შესახებ გლეხობის საკითხში

**პასუხი იან — სკის**

თქვენი წერილი, რა თქმა უნდა, თავის დროზე მივიღე. ცოტა დაგვიანებით გიპასუხებთ, რისთვისაც ბოდიშს ვიხდი.

1) ლენინი ამბობს, რომ **«ყოველი რევოლუციის უმთავრეს საკითხს წარმოადგენს სახელმწიფო ძალაუფლების საკითხი»** (იხ. ტ. XXI, გვ. 142). რომელი კლასის ან რომელი კლასების ხელშია მოქცეული ძალაუფლება; რომელი კლასი ან რომელი კლასები უნდა იქნან დამხობილი, რომელმა კლასმა ან რომელმა კლასებმა უნდა აიღონ ძალაუფლება, — ეს არის «ყოველი რევოლუციის უმთავრესი საკითხი».

პარტიის ძირითად სტრატეგიულ ლოზუნგებს, რომლებიც ძალას ინარჩუნებენ რევოლუციის ამა თუ იმ ეტაპის მთელი პერიოდის განმავლობაში, არ შეიძლება ვუწოდოთ ძირითადი ლოზუნგები, თუ ისინი მთლიანად და სავსებით არ ემყარებიან ლენინის ამ კარდინალურ თეზისს.

ძირითადი ლოზუნგები შეიძლება სწორი იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ისინი აგებულია კლასობრივ ძალთა მარქსისტული ანალიზის ბაზაზე, თუ ისინი სახავენ კლასობრივი ბრძოლის ფრონტზე რევოლუციურ ძალთა განლაგების სწორ სქემას, თუ ისინი აადვილებენ მასების მიყვანას რევოლუციის გამარჯვებისათვის წარმოებული ბრძოლის ფრონტთან, ახალი კლასის მიერ ძალაუფლების აღებისათვის წარმოებული ბრძოლის ფრონტთან, თუ ისინი უადვილებენ პარტიას ხალხის ფართო მასებიდან ფართო და მძლავრი პოლიტიკური არმიის შექმნას, რაც აუცილებელია ამ ამოცანის შესასრულებლად.

რევოლუციის ამა თუ იმ ეტაპის განმავლობაში შეიძლება ადგილი ექნეს დამარცხებას და უკანდახევას, წარუმატებლობას და ცალკეულ ტაქტიკურ შეცდომებს, მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ ძირითადი სტრატეგიული ლოზუნგი სწორი არ არის. ასე, მაგალითად, ძირითადი ლოზუნგი ჩვენი რევოლუციის **პირველ** ეტაპზე — «მთელ გლეხობასთან ერთად, მეფის» და მემამულეების წინააღმ-

დეგ ბურჟუაზიის ნეიტრალიზაციის პირობებში, ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის გამარჯვებისათვის»—სავსებით სწორი იყო, მიუხედავად იმისა, რომ 1905 წლის რევოლუცია დამარცხდა.

მაშასადამე, არ შეიძლება ერთმანეთში ავრიოთ პარტიის ძირითადი ლოზუნგის საკითხი და საკითხი რევოლუციის წარმატებისა თუ წარუმატებლობისა მისი განვითარების ამა თუ იმ საფეხურზე.

შეიძლება მოხდეს, რომ რევოლუციის მსვლელობაში პარტიის ძირითადმა ლოზუნგმა უკვე მიგვიყვანოს ძველი კლასების ან ძველი კლასის ძალაუფლების დამხობამდე, მაგრამ რევოლუციის მთელი რიგი არსებითი მოთხოვნები, რომლებიც ამ ლოზუნგიდან გამომდინარეობენ, ვერ განხორციელდნენ, ან მათი განხორციელება გაჭიანურდეს დროის მთელი პერიოდის განმავლობაში, ან მათი განხორციელებისათვის საჭირო გახდეს ახალი რევოლუცია, მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ ძირითადი ლოზუნგი სწორი არ არის. ასე, მაგალითად, 1917 წლის თებერვლის რევოლუციამ დაამხო ცარიზმი და მემამულეები, მაგრამ ვერ განახორციელა მემამულეთა მიწების კონფისკაცია და სხვ., მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ რევოლუციის პირველ ეტაპზე ჩვენი ძირითადი ლოზუნგი სწორი არ იყო.

ან კიდევ: ოქტომბრის რევოლუციამ განახორციელა ბურჟუაზიის დამხობა და ძალაუფლების გადასვლა პროლეტარიატის ხელში, მაგრამ მას ერთბაშად არ მოჰყოლია: ა) საერთოდ, ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა და ბ) კერძოდ, კულაკობის იზოლაცია სოფლად, და ეს საქმე გააჭიანურა გარკვეული პერიოდის განმავლობაში, მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ სწორი არ იყო ჩვენი ძირითადი ლოზუნგი რევოლუციის **მეორე** ეტაპზე — «უღარიბეს გლეხობასთან ერთად, ქალაქად და სოფლად კაპიტალიზმის წინააღმდეგ საშუალო გლეხობის ნეიტრალიზაციის პირობებში, პროლეტარიატის ძალაუფლებისათვის».

მაშასადამე, არ შეიძლება ერთმანეთში ავრიოთ პარტიის ძირითადი ლოზუნგის საკითხი და ამ ლოზუნგიდან გამომდინარე ამა თუ იმ მოთხოვნის განხორციელების ვადისა და ფორმების საკითხი.

ამიტომ ჩვენი პარტიის სტრატეგიული ლოზუნგები არ შეიძლება შეფასდეს არც ამა თუ იმ პერიოდში რევოლუციური მოძრაობის ეპიზოდური წარმატებისა თუ დამარცხების თვალსაზრისით, არც, მით უმეტეს, ამ ლოზუნგებიდან გამომდინარე ამა თუ იმ მოთხოვნის განხორციელების ვადებისა თუ ფორმების თვალსაზრისით. პარტიის სტრატეგიული ლოზუნგები შეიძლება შეფასდეს მხოლოდ კლასობრივ ძალთა მარქსისტული ანალიზის თვალსაზრისით

და რევოლუციის გამარჯვებისათვის, ახალი კლასის ხელში ძალაუფლების მოქცევისათვის ბრძოლის ფრონტზე რევოლუციის ძალთა სწორი განლაგების თვალსაზრისით.

თქვენი შეცდომა ის არის, რომ თქვენ გვერდი აუარეთ ამ უმნიშვნელოვანეს მეთოდოლოგიურ საკითხს ან ვერ გაიგეთ იგი.

2) თქვენს წერილში სწერთ:

«სწორია თუ არა მტკიცება, რომ ჩვენ კავშირი გვჭონდა მთელ გლეხობასთან **მხოლოდ** ოქტომბრამდე? არა, არ არის სწორი. ლოზუნგი — «კავშირი მთელ გლეხობასთან» ძალაში იყო ოქტომბრამდე, **ოქტომბრის მომენტში და პირველ პერიოდში ოქტომბრის შემდეგ,** რამდენადაც მთელი გლეხობა დაინტერესებული იყო ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე დამთავრებით».

ამრიგად, ამ ციტატიდან გამომდინარეობს, რომ პარტიის სტრატეგიული ლოზუნგი რევოლუციის **პირველ ეტაპზე** (1905 წ. — 1917 წ. თებერვალი), როდესაც საქმე ეხებოდა მეფისა და მემამულეთა ძალაუფლების დამხობას და პროლეტარიატისა და გლეხობის დიქტატურის დამყარებას, **არ განსხვავდებოდა** რევოლუციის **მეორე** ეტაპის (1917 წ. თებერვალი — 1917 წ. ოქტომბერი) სტრატეგიული ლოზუნგისაგან, როდესაც საქმე ეხებოდა ბურჟუაზიის ხელისუფლების დამხობას და პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარებას.

თქვენ, მაშასადამე, უარყოფთ ძირითად განსხვავებას ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ რევოლუციასა და პროლეტარულ-სოციალისტურ რევოლუციას შორის. ხოლო ეს შეცდომა იმიტომ მოგდით, რომ, როგორც ჩანს, არ გინდათ გაიგოთ ის უბრალო გარემოება, რომ სტრატეგიული ლოზუნგის ძირითად თემას წარმოადგენს ძალაუფლების საკითხი რევოლუციის მოცემულ ეტაპზე, საკითხი იმის შესახებ, თუ **რომელი** კლასი ემხობა და **რომელი** კლასის ხელში გადადის ძალაუფლება. არა მგონია საჭირო იყოს იმის მტკიცება, რომ თქვენ აქ სრულიად არა ხართ მართალი.

თქვენ ამბობთ, რომ ოქტომბრის მომენტში და პირველ პერიოდში ოქტომბრის შემდეგ ჩვენ ვატარებდით ლოზუნგს — «კავშირი **მთელ** გლეხობასთან», რამდენადაც მთელი გლეხობა იყო დაინტერესებული ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანით. მაგრამ ვინ გითხრათ, რომ ოქტომბრის გადატრიალება და ოქტომბრის რევოლუცია ამოიწურებოდა ან თავის ძირითად ამოცანად ისახავდა ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანას? საიდან აიღეთ ეს? განა ბურჟუაზიის ძალაუფლების დამხობა და პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება შეიძლება მოთავსდეს ბურჟუაზიული რევოლუციის ჩარჩოებში? განა პროლეტარიატის დიქტატურის მოპო-

ვება ბურჟუაზიული რევოლუციის ჩარჩოებიდან გამოსვლა არ არის?

როგორ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ კულაკებს (ისინიც ხომ გლეხები არიან) შეეძლოთ მხარი დაეჭირათ ბურჟუაზიის დამხობისა და პროლეტარიატის ხელში ძალაუფლების გადასვლისათვის?

როგორ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ დეკრეტი მიწის ნაციონალიზაციის, მიწის კერძო საკუთრების გაუქმების, მიწის ყიდვა-გაყიდვის აკრძალვის შესახებ და სხვ., მიუხედავად იმისა, რომ ის არ შეიძლება აღიარებულ იქნას სოციალისტურ დეკრეტად, ტარდებოდა ჩვენში კულაკობასთან **ბრძოლისა** და არა მასთან კავშირის გზით?

როგორ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ კულაკებს (იმავე გლეხებს) შეეძლოთ მხარი დაეჭირათ საბჭოთა ხელისუფლების დეკრეტებისათვის ფაბრიკების, ქარხნების, რკინიგზების, ბანკების და სხვ. ექსპროპრიაციის შესახებ ან მხარი დაეჭირათ პროლეტარიატის ლოზუნგისათვის იმპერიალისტური ომის სამოქალაქო ომად გადაქცევის შესახებ?

როგორ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ ოქტომბრის რევოლუციაში ძირითადია არა ეს და ამის მსგავსი აქტები, არა ბურჟუაზიის დამხობა და პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება, არამედ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა?

უდავოა, რომ ოქტომბრის რევოლუციის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანა იყო ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა, რომ ოქტომბრის რევოლუციის გარეშე იგი ვერ იქნებოდა ბოლომდე მიყვანილი, ისევე როგორც თვით ოქტომბრის რევოლუციის განმტკიცება არ შეიძლებოდა ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიუყვანლად, და რამდენადაც ოქტომბრის რევოლუციას ბოლომდე მიჰყავდა ბურჟუაზიული რევოლუცია, იმდენად მას თანაგრძნობით უნდა მოპყრობოდა მთელი გლეხობა. ყველაფერი ეს უდავოა. მაგრამ განა შეიძლება ამ საბუთით იმის მტკიცება, რომ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა წარმოადგენდა არა **წარმოებულ მოვლენას** ოქტომბრის რევოლუციის მსვლელობაში, არამედ მის **დედაარსს** ან მის **ძირითად** მიზანს? რა უყავით ოქტომბრის რევოლუციის მთავარი მიზანი — ბურჟუაზიის ძალაუფლების დამხობა, პროლეტარიატის დიქტატურის დამყარება, იმპერიალისტური ომის სამოქალაქო ომად გადაქცევა, კაპიტალისტების ექსპროპრიაცია და სხვ.?

და თუ სტრატეგიული ლოზუნგის მთავარ თემას წარმოადგენს ყოველი რევოლუციის ძირითადი საკითხი, ე. ი. ერთი კლასის ხე-

ლიდან მეორე კლასის ხელში ძალაუფლების გადასვლის საკითხი, განა აქედან ცხადი არ არის, რომ არ შეიძლება ერთმანეთში ავრიოთ პროლეტარული ხელისუფლების მიერ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანის საკითხი და ბურჟუაზიის დამხობისა და თვით ამ პროლეტარული ძალაუფლების დაპყრობის საკითხი, ე. ი. საკითხი, რომელიც რევოლუციის მეორე ეტაპზე სტრატეგიული ლოზუნგის მთავარ თემას წარმოადგენს?

პროლეტარიატის დიქტატურის ერთ-ერთი ყველაზე უდიდესი მიღწევა ის არის, რომ მან ბოლომდე მიიყვანა ბურჟუაზიული რევოლუცია და მთლიანად გახვეტა შუა საუკუნეების ნაგავი. სოფლისათვის ამას უმთავრესი და ჭეშმარიტად გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა. უამისოდ ვერ განხორციელდებოდა გლეხთა ომების შეერთება პროლეტარულ რევოლუციასთან, რის შესახებაც ლაპარაკობდა მარქსი ჯერ კიდევ წარსული საუკუნის მეორე ნახევარში. უამისოდ ვერ განმტკიცდებოდა თვით პროლეტარული რევოლუცია.

ამასთან მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ შემდეგი მნიშვნელოვანი გარემოება. ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა ერთეული აქტი როდია. ნამდვილად იგი გაგრძელდა მთელი პერიოდის განმავლობაში და შეიცავდა არა მარტო 1918 წლის ნაწილს, როგორც თქვენ ამტკიცებთ თქვენს წერილში, არამედ 1919 წლის (ოქტომბერი — ურალი) და 1919 — 1920 წლების (უკრაინა) ნაწილებსაც. მე მხედველობაში მაქვს კოლჩაკისა და დენიკინის შეტევა, როცა მთელი გლეხობის წინაშე წამოიჭრა მემამულეთა ძალაუფლების აღდგენის საფრთხე და როცა იგი, სწორედ როგორც **მთელი**, იძულებული გახდა შემჭიდროებულიყო საბჭოთა ხელისუფლების გარშემო, რათა უზრუნველეყო ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა და შეენარჩუნებინა ამ რევოლუციის ნაყოფი. ცოცხალი ცხოვრების პროცესთა ეს სირთულე და მრავალფეროვნება, პროლეტარიატის დიქტატურის უშუალო სოციალისტურ ამოცანათა ეს «უცნაური» გადახლართვა ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანის ამოცანასთან ყოველთვის თვალწინ უნდა გვქონდეს, რათა სწორად გავიგოთ როგორც თქვენს მიერ ლენინის თხზულებებიდან მოყვანილი ციტატები, ისე პარტიული ლოზუნგების განხორციელების მექანიკა.

განა შეიძლება ითქვას, რომ ეს გადახლართვა მოწმობს პარტიის ლოზუნგის უმართებულობას რევოლუციის **მეორე** ეტაპზე, რომ ეს ლოზუნგი არ განსხვავდება რევოლუციის **პირველი** ეტაპის ლოზუნგისაგან? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. პირიქით, ეს გადახლართვა მხოლოდ ადასტურებს პარტიის ლოზუნგის სისწორეს რე-

კოლუციის მეორე ეტაპზე: **უღარიბეს** გლეხობასთან ერთად, ქალაქად და სოფლად კაპიტალისტური ბურჟუაზიის წინააღმდეგ, პროლეტარიატის ძალაუფლებისათვის და სხვ.. რატომ? იმიტომ რომ, ბურჟუაზიული რევოლუცია ბოლომდე რომ მიგვეყვანა, საჭირო იყო **ჯერ** დაგვემხო ბურჟუაზიის ხელისუფლება ოქტომბერში და დაგვემყარებინა პროლეტარიატის ხელისუფლება, ვინაიდან მხოლოდ ასეთ ხელისუფლებას შესწევს უნარი ბოლომდე მიიყვანოს ბურჟუაზიული რევოლუცია. ხოლო ოქტომბერში პროლეტარიატის ხელისუფლების დასამყარებლად საჭირო იყო ოქტომბრისათვის მოგვემზადებინა და შეგვექმნა **სათანადო** პოლიტიკური არმია, რომელსაც შეეძლებოდა დაემხო ბურჟუაზია, შეეძლო დაემყარებინა პროლეტარიატის ხელისუფლება, ამასთან საჭირო არ არის ვამტკიცოთ, რომ **ასეთი** პოლიტიკური არმიის მომზადება და შექმნა ჩვენ შეგვეძლო **მხოლოდ** ლოზუნგით: პროლეტარიატის კავშირი უღარიბეს გლეხობასთან ბურჟუაზიის წინააღმდეგ. პროლეტარიატის დიქტატურისათვის.

ცხადია, რომ **ასეთი** სტრატეგიული ლოზუნგის გარეშე, რომელიც 1917 წლის აპრილიდან 1917 წლის ოქტომბრამდე ტარდებოდა, ჩვენ არ გვეყოლებოდა **ასეთი** პოლიტიკური არმია, მაშასადამე, ვერ გავიმარჯვებდით ოქტომბერში, ვერ დავამხობდით ბურჟუაზიის ძალაუფლებას და, მაშასადამე, შესაძლებლობა არ გვექნებოდა ბოლომდე მიგვეყვანა ბურჟუაზიული რევოლუცია.

აი რატომ არ შეიძლება ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა დავუპირდაპიროთ სტრატეგიულ ლოზუნგს რევოლუციის მეორე ეტაპზე, ლოზუნგს, რომლის ამოცანა იყო პროლეტარიატის მიერ ძალაუფლების დაპყრობის უზრუნველყოფა.

არის მხოლოდ ერთი საშუალება თავიდან ავიცილოთ ყველა ეს «წინააღმდეგობა», — ვაღიაროთ ძირითადი განსხვავება რევოლუციის პირველი ეტაპის (ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუცია) სტრატეგიულ ლოზუნგსა და რევოლუციის მეორე ეტაპის (პროლეტარული რევოლუცია) სტრატეგიულ ლოზუნგს შორის, — ვაღიაროთ, რომ რევოლუციის პირველი ეტაპის პერიოდში ჩვენ მივდიოდით **მთელ** გლეხობასთან ერთად ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციისათვის, ხოლო რევოლუციის მეორე ეტაპის პერიოდში ჩვენ მივდიოდით **უღარიბეს** გლეხობასთან ერთად კაპიტალის ძალაუფლების წინააღმდეგ პროლეტარული რევოლუციისათვის.

ამის აღიარება კი საჭიროა, რადგან ამას გვავალებს რევოლუციის პირველი და მეორე ეტაპების კლასობრივ ძალთა ანალიზი. წინააღმდეგ შემთხვევაში შეუძლებელი იქნებოდა იმ ფაქტის ახსნა, რომ

1917 წლის თებერვლამდე ჩვენ ვეწეოდით მუშაობას პროლეტარიატისა და **გლეხობის** რევოლუციურ-**დემოკრატიული** დიქტატურის ლოზუნგით, ხოლო 1917 წლის თებერვლის შემდეგ ეს ლოზუნგი შევცვალეთ პროლეტარიატისა და **უღარიბესი** გლეხობის **სოციალისტური** დიქტატურის ლოზუნგით.

დამეთანხმეთ, რომ ერთი ლოზუნგის ეს შეცვლა მეორე ლოზუნგით 1917 წლის მარტ-აპრილში არ შეიძლება აიხსნას თქვენი სქემის მიხედვით.

პარტიის ამ ორი სტრატეგიული ლოზუნგის ძირითადი განსხვავება ლენინმა აღნიშნა ჯერ კიდევ თავის ბროშურაში «სოციალ-დემოკრატიის ორი ტაქტიკა დემოკრატიულ რევოლუციაში». პარტიის ლოზუნგი ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის მომზადების პირობებში მან ასე ჩამოაყალიბა:

«პროლეტარიატმა ბოლომდე უნდა გაატაროს დემოკრატიული გადატრიალება, გლეხობის მასის შემოერთებით, რათა ძალით დათრგუნოს თვითმპყრობელობის წინააღმდეგობა და დასძლიოს ბურჟუაზიის მერყეობა» (იხ. ტ. VIII, გვ. 96).

სხვანაირად რომ ვთქვათ: მთელ გლეხობასთან ერთად თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ბურჟუაზიის ნეიტრალიზაციის პირობებში, — დემოკრატიული გადატრიალებისათვის.

რაც შეეხება პარტიის ლოზუნგს სოციალისტური რევოლუციის მომზადების პერიოდში, ლენინმა იგი შემდეგნაირად ჩამოაყალიბა:

«პროლეტარიატმა უნდა მოახდინოს სოციალისტური გადატრიალება, მოსახლეობის ნახევრად-პროლეტარული ელემენტების მასის შემოერთებით, რათა ძალით გატეხოს ბურჟუაზიის წინააღმდეგობა და დასძლიოს გლეხობისა და წვრილი ბურჟუაზიის მერყეობა» (იხ. იქვე).

სხვანაირად რომ ვთქვათ: უღარიბეს გლეხობასთან და საერთოდ მოსახლეობის ნახევრად-პროლეტარულ ფენებთან ერთად ბურჟუაზიის წინააღმდეგ წვრილი ბურჟუაზიის ნეიტრალიზაციის პირობებში ქალაქად და სოფლად, — სოციალისტური გადატრიალებისათვის.

ეს იყო 1905 წელს.

1917 წლის აპრილში ლენინი, ახასიათებდა რა მაშინდელ პოლიტიკურ მდგომარეობას, როგორც პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციურ-დემოკრატიული დიქტატურის გადახლართვას ბურჟუაზიის რეალურ ძალაუფლებასთან, ამბობდა:

«მიმდინარე მომენტის თავისებურებას რუსეთში წარმოადგენს ის, რომ ხდება **გადასვლა** რევოლუციის **პირველი** [1] ეტაპიდან, რომელმაც, პროლეტარიატის არა-

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. სტ.

საკმაო შეგნებულობისა და ორგანიზებულობის გამო, ძალაუფლება ბურჟუაზიას მისცა, — მის **მეორე** ეტაპზე, რომელმაც ძალაუფლება უნდა მისცეს პროლეტარიატს და გლეხობის **უღარიბეს ფენებს»** [1] (იხ. **ლენინის «აპრილის თეზისები»** — ტ. XX, გვ. 88).

1917 წლის აგვისტოს დამლევს, როცა გამალებული მზადება წარმოებდა ოქტომბრისათვის, ლენინი სპეციალურ სტატიაში «გლეხები და მუშები» წერდა:

«მხოლოდ პროლეტარიატსა და **გლეხობას** [1] შეუძლიათ დაამხონ მონარქია — ასეთი იყო, იმ დროის მიხედვით (იგულისხმება 1905 წელი. **ი. სტ.**), ჩვენი კლასობრივი პოლიტიკის ძირითადი განსაზღვრა. და ეს განსაზღვრა სწორი იყო. 1917 წლის თებერვალმა და მარტმა ეს ერთხელ კიდევ დაადასტურეს. მხოლოდ პროლეტარიატს, რომელიც ხელმძღვანელობას უწევს **უღარიბეს გლეხობას** [1] (ნახევრად-პროლეტარებს, როგორც ჩვენი პროგრამა ამბობს), შეუძლია დემოკრატიული ზავით დაამთავროს ომი, მოაშუშოს მისი ჭრილობები, გადადგას ნაბიჯები სოციალიზმისაკენ, რაც უთუოდ აუცილებელი და **გადაუდებელი** გახდა, — ასეთია ჩვენი კლასობრივი პოლიტიკის განსაზღვრა ამჟამად» (იხ. ტ. XXI, გვ. 111).

ეს არ უნდა გავიგოთ ისე, თითქოს ჩვენ **ამჟამად** გვქონდეს პროლეტარიატისა **და** უღარიბესი გლეხობის დიქტატურა. ეს, რა თქმა უნდა, სწორი არ არის. ჩვენ მივდიოდით ოქტომბრისაკენ პროლეტარიატისა და უღარიბესი გლეხობის დიქტატურის ლოზუნგით და განვახორციელეთ იგი ოქტომბერში ფორმალურად, რამდენადაც ჩვენ ბლოკი გვქონდა მემარცხენე ესერებთან და ვუნაწილებდით მათ ხელმძღვანელობას, თუმცა ფაქტიურად ჩვენში მაშინაც იყო პროლეტარიატის დიქტატურა, ვინაიდან ჩვენ, ბოლშევიკები, უმრავლესობას შევადგენდით. მაგრამ პროლეტარიატისა **და** უღარიბესი გლეხობის დიქტატურა ფორმალურად აღარ არსებობდა მემარცხენე ესერების «პუტჩის» შემდეგ, მემარცხენე ესერებთან ბლოკის გაწყვეტის შემდეგ, როცა ხელმძღვანელობა **მთლიანად** და **სავსებით** გადავიდა **ერთი** პარტიის, ჩვენი პარტიის ხელში, რომელიც სახელმწიფოს ხელმძღვანელობას არ უნაწილებს და ვერც გაუნაწილებს სხვა პარტიას. სწორედ **ამას** ეწოდება ჩვენში პროლეტარიატის დიქტატურა.

დასასრულ, 1918 წლის ნოემბერში ლენინი, რეტროსპექტულად აცნობდა რა თვალს რევოლუციის მიერ განვლილ გზას, წერდა:

«დიახ, ჩვენი რევოლუცია ბურჟუაზიულია, **სანამ** ჩვენ მივდივართ გლეხობასთან **ერთად, როგორც მთელთან**. ეს ჩვენ ცხადზე უცხადესად გვქონდა შეგნებული, ასჯერ და ათასჯერ გვითქვამს 1905 წლიდან, არასოდეს არ გვიცდია ისტორიული პროცესის ამ აუცილებელ საფეხურზე გადახტომა, არც მისი გაუქმება

[1] ხაზგასმა ჩემია. **ი. სტ.**

დეკრეტებით... მაგრამ 1917 წელს, **აპრილიდან, ოქტომბრის რევოლუციამდე დიდი ხნით ადრე, ჩვენს მიერ**[1] ძალაუფლების **აღებამდე**[1], ჩვენ აშკარად ვამბობდით და ვუხსნიდით ხალხს: ახლა რევოლუცია ამაზე ვერ შეჩერდება, ვინაიდან ქვეყანა წინ წავიდა, კაპიტალიზმმა გადადგა ნაბიჯი წინ, არნახულ საზღვარს მიაღწია გაჩანაგებამ, რომელიც **მოითხოვს** (სურს ეს ვისმე თუ არა), მოითხოვს ნაბიჯების გადადგმას წინ, **სოციალიზმისაკენ.** ვინაიდან სხვაგვარად წინსვლა, ომისაგან განაწამები ქვეყნის სხვაგვარად გადარჩენა, მშრომელთა და ექსპლოატირებულთა ტანჯვის სხვაგვარად **შემსუბუქება შეუძლებელია.** სწორედ ისე მოხდა, როგორც **ჩვენ** ვამბობდით. რევოლუციის მსვლელობამ დაადასტურა ჩვენი მსჯელობის სისწორე. **ჯერ «მთელ»** გლეხობასთან ერთად მონარქიის წინააღმდეგ, შემდეგ წინააღმდეგ, შუასაუკუნეობრიობის წინააღმდეგ (და ამდენად რევოლუცია რჩება ბურჟუაზიული, ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული). **შემდეგ,** უღარიბეს გლეხობასთან ერთად, ნახევრად-პროლეტარიატთან ერთად, ყველა ექსპლოატირებულთან ერთად, **კაპიტალიზმის წინააღმდეგ,** მათ შორის **სოფლის მდიდრების, კულაკების, ხუკულანტების წინააღმდეგ**[1], და ამდენად რევოლუცია ხდება **სოციალისტური»** (იხ. ტ. XXIII, გვ. 390 — 391).

როგორც ხედავთ, ლენინს არა ერთხელ ხაზგასმით აღუნიშნავს ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის მომზადების პერიოდის პირველ სტრატეგიულ ლოზუნგსა და ოქტომბრის მომზადების პერიოდის მეორე სტრატეგიულ ლოზუნგს შორის არსებული განსხვავების მთელი სიღრმე. იქ — ლოზუნგი: **მთელ გლეხობასთან** ერთად თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ, აქ — ლოზუნგი: **უღარიბეს გლეხობასთან** ერთად ბურჟუაზიის წინააღმდეგ.

ის ფაქტი, რომ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანა გაგრძელდა მთელი პერიოდით ოქტომბრის შემდეგ, რომ, რამდენადაც ჩვენ ბოლომდე მიგვყავდა ბურჟუაზიული რევოლუცია, იმდენად არ შეიძლებოდა «მთელი» გლეხობის თანაგრძნობა ჩვენს მხარეზე არ ყოფილიყო. — ეს ფაქტი, როგორც ზემოთ უკვე ვთქვი, ოდნავადაც არ არყევს იმ ძირითად დებულებას, რომ ოქტომბრისაკენ ჩვენ მივდიოდით და ოქტომბერში გავიმარჯვეთ **უღარიბეს გლეხობასთან** ერთად, რომ დავამხეთ ბურჟუაზიის ხელისუფლება და დავამყარეთ პროლეტარიატის დიქტატურა (რომლის ერთ-ერთ ამოცანას შეადგენდა ბურჟუაზიული რევოლუციის მიყვანა ბოლომდე) **უღარიბეს გლეხობასთან** ერთად კულაკობის (იგივე გლეხები) წინააღმდეგობისა და საშუალო გლეხობის მერყეობის პირობებში.

ვგონებ, ნათელია.

3) შემდეგ თქვენს წერილში სწერთ:

**«სწორია თუ არა მტკიცება, რომ «ჩვენ მივედით ოქტომბერთან** ლოზუნგით — **კავშირი სოფლის ღარიბ გლეხობასთან საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის პირო-**

[1] ხაზგასმა ჩემია. **ი. სტ.**

**ბებში»**? არა, სწორი არ არის. უკვე ზემოაღნიშნული მოსაზრებებიდან და ლენინის თხზულებებიდან ამოღებული ციტატებიდან ჩანს, რომ ეს ლოზუნგი შეიძლებოდა წარმოშობილიყო მხოლოდ მაშინ, როცა «**მომწიფდა კლასობრივი დაყოფა გლეხობის შიგნით**» (ლენინი, ე. ი. «1918 წ. ზაფხულში და შემოდგომაზე»».

ამ ციტატიდან გამოდის, რომ საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის გზას პარტია დაადგა არა ოქტომბრის მომზადების პერიოდში და არა ოქტომბრის დროს, არამედ ოქტომბრის შემდეგ და განსაკუთრებით 1918 წლის შემდეგ, ღარიბთა კომიტეტების შემდეგ. ეს **სრულიად არ არის სწორი.**

პირიქით, საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის პოლიტიკა კი არ დაიწყო, არამედ **დამთავრდა** ღარიბთა კომიტეტების შემდეგ, 1918 წლის შემდეგ. საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის პოლიტიკა **გაუქმდა** (და არა შემოღებულ იქნა) ჩვენს პრაქტიკაში სწორედ 1918 წლის შემდეგ. სწორედ 1918 წლის შემდეგ, 1919 წლის მარტში, ლენინმა, გახსნა რა ჩვენი პარტიის VIII ყრილობა, თქვა:

«ძველი დროის სოციალიზმის საუკეთესო წარმომადგენლები, — როცა მათ ჯერ კიდევ სწამდათ რევოლუცია და თეორიულად და იდეურად ემსახურებოდნენ მას, — ლაპარაკობდნენ **გლეხობის ნეიტრალიზაციაზე**, ე. ი. იმაზე, რომ საშუალო გლეხობა გადაექციათ ისეთ საზოგადოებრივ ფენად, რომელიც, თუ აქტიურად არ დაეხმარებოდა პროლეტარიატის რევოლუციას, ყოველ შემთხვევაში, ხელს მაინც არ შეუშლიდა მას, ნეიტრალური იქნებოდა, არ დადგებოდა ჩვენი მტრების მხარეზე. ამოცანის ეს განყენებული, თეორიული დასმა ჩვენთვის სავსებით ნათელია. **მაგრამ იგი საკმარისი არ არის**[1]. ჩვენ შევედით **სოციალისტური მშენებლობის ისეთ სტადიაში**[1], როცა საჭიროა კონკრეტულად, დეტალურად შევიმუშაოთ სოფლად მუშაობის გამოცდილებით შემოწმებული ძირითადი წესები და მითითებანი, რომლებითაც უნდა ვიხელმძღვანელოთ იმისათვის, რომ საშუალო გლეხის მიმართ **მტკიცე კავშირის ნიადაგზე დავდგეთ**» (იხ. ტ. XXIV, გვ. 114).

როგორც ხედავთ, გამოდის რაღაც იმის პირდაპირ საწინააღმდეგო, რასაც ამბობთ თქვენს წერილში, ამასთან თქვენ თავდაყირა აყენებთ აქ ჩვენს **ნამდვილ** პარტიულ პრაქტიკას, ერთმანეთში ურევთ ნეიტრალიზაციის **დასაწყისსა** და მის **დასასრულს.**

საშუალო გლეხი წუწუნებდა და მერყეობდა რევოლუციასა და კონტრრევოლუციას შორის, სანამ ბურჟუაზიას ვამხობდით, სანამ საბჭოების ძალაუფლება ჯერ კიდევ არ იყო განმტკიცებული, რის გამო გვიხდებოდა მისი ნეიტრალიზება. საშუალო გლეხმა იწყო ჩვენსკენ მობრუნება, როცა იგი უკვე რწმუნდებოდა, რომ ბურჟუაზია «სერიოზულად» დამხობილია, რომ საბჭოების ძალაუფლება მტკიცდება, კულაკს ამარცხებენ, წითელი არმია იმარჯვებს სამო-

[1] ხაზგასმა ჩემია. **ი. სტ.**

ქალაქო ომის ფრონტებზე. სწორედ ასეთი გარდატეხის შემდეგ გახდა შესაძლებელი პარტიის მესამე სტრატეგიული ლოზუნგი, რომელიც ლენინმა პარტიის VIII ყრილობაზე მოგვცა: ღარიბ გლეხობაზე **დაყრდნობით** და საშუალო გლეხთან **მტკიცე კავშირის** დამყარებით — წინ, სოციალისტური მშენებლობისათვის.

როგორ დაგავიწყდათ ეს საყოველთაოდ ცნობილი ფაქტი?

თქვენი წერილიდან შემდეგ გამომდინარეობს, რომ საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის პოლიტიკა პროლეტარულ რევოლუციაზე **გადასვლის დროს** და ამ რევოლუციის გამარჯვების შემდეგ **პირველ დღეებში** — არასწორი, გამოუსადეგარი და ამიტომ მიუღებელია. ეს **სრულიად არ არის სწორი.** საქმე სწორედ პირიქითაა. სწორედ ბურჟუაზიის ძალაუფლების დამხობის დროს და პროლეტარიატის ძალაუფლების განმტკიცებამდე ყველაზე უფრო მერყეობს და წინააღმდეგობას გვიწევს საშუალო გლეხი. სწორედ ამ პერიოდშია აუცილებელი ღარიბ გლეხობასთან კავშირი და საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაცია.

დაჟინებით იცავთ რა თქვენს შეცდომას, თქვენ ამტკიცებთ, რომ გლეხობის საკითხს დიდი მნიშვნელობა აქვს არა მარტო ჩვენი ქვეყნისათვის, არამედ სხვა ქვეყნებისთვისაც, რომლებიც «ცოტად თუ ბევრად მოგვაგონებენ ოქტომბრის წინადროინდელი რუსეთის ეკონომიკას». ეს უკანასკნელი, რა თქმა უნდა, სწორია. მაგრამ აი რას ამბობს ლენინი თავის თეზისებში აგრარული საკითხის შესახებ კომინტერნის II კონგრესზე პროლეტარიატის მიერ ძალაუფლების ალების პერიოდში საშუალო გლეხის მიმართ პროლეტარული პარტიების პოლიტიკის შესახებ. ლენინი განსაზღვრავს უღარიბეს გლეხობას, ან, უფრო ზუსტად, «სოფლის მშრომელ და ექსპლოატირებულ მასებს», როგორც ცალკე ჯგუფს, რომელსაც შეადგენენ სოფლის მეურნეობის მუშები, ნახევრად-პროლეტარები ან პარცელური გლეხები და წვრილი გლეხობა, შემდეგ გადადის საშუალო გლეხობის, როგორც სოფლად განსაკუთრებული ჯგუფის, საკითხზე და ამბობს:

«საშუალო გლეხობად» ეკონომიური აზრით უნდა ვიგულისხმოთ წვრილი მიწათმოქმედნი, რომელნიც, საკუთრებისა თუ იჯარის უფლებით, ფლობენ მიწის ასევე მცირე ნაკვეთებს, მაგრამ მაინც ისეთ ნაკვეთებს, რომლებიც, ჯერ-ერთი, **როგორც საერთო წესი,** კაპიტალიზმის დროს იძლევიან არა მარტო მეურნეობის ოჯახის ხელმოკლედ შენახვის საშუალებას, არამედ განსაზღვრული გარდამეტის მიღების შესაძლებლობასაც, რაც, ყოველ შემთხვევაში საუკეთესო წლებში, შეიძლება გადაიქცეს კაპიტალად, და რომლებიც, მეორე მხრივ, საკმაოდ ხშირად მიმართავენ (მაგალითად, ორი ან სამი მეურნეობიდან ერთში) სხვისი სამუშაო ძალის დაქირავებას... რევოლუციურ პროლეტარიატს არ შეუძლია ამოცანად დაი-

**ხახოს,** — ყოველ შემთხვევაში **უახლოესი მომავლისათვის და პროლეტარიატის დიქტატურის პერიოდის დასაწყისისათვის,** — ამ ფენის მომხრობა, **ის უნდა დაკმაყოფილდეს მისი ნეიტრალიზების ამოცანით,** ე. ი. ამოცანით — ნეიტრალური **გახადოს** იგი პრ**ოლეტარიატსა** და ბურჟუაზიას შორის ბრძოლაში»[1] (იხ. ტ. XXV, გვ. 271 — 272).

როგორ შეიძლება ამის შემდეგ იმის მტკიცება, რომ საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის პოლიტიკა ჩვენში შეიძლებოდა «წარმოშობილიყო» **«მხოლოდ»** «1918 წლის ზაფხულში და შემოდგომაზე», ე. ი. საბჭოების ძალაუფლების განმტკიცების საქმეში, პროლეტარიატის ძალაუფლების განმტკიცების საქმეში მიღწეულ გადამწყვეტ, წარმატებათა **შემდეგ?**

როგორც ხედავთ, პროლეტარული პარტიების სტრატეგიული ლოზუნგის საკითხი სოციალისტურ რევოლუციაზე გადასვლისა და პროლეტარიატის ძალაუფლების განმტკიცების მომენტისათვის, ისევე როგორც საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის საკითხი, არც ისე მარტივია, როგორც თქვენ წარმოგიდგენიათ.

4) ყოველივე ზემოთქმულიდან ჩანს, რომ თქვენს მიერ ლენინის თხზულებებიდან მოყვანილი ციტატები არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დავუპირდაპიროთ პარტიის ძირითად ლოზუნგს რევოლუციის მეორე ეტაპზე, ვინაიდან ისინი, ეს ციტატები: ა) გველაპარაკებიან არა პარტიის ძირითად ლოზუნგზე ოქტომბრის **წინ,** არამედ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანაზე ოქტომბრის **შემდეგ,** ბ) ისინი კი არ აბათილებენ, არამედ ადასტურებენ ამ ლოზუნგის სისწორეს.

ზემოთ უკვე ვთქვი და იძულებული ვარ ერთხელ კიდევ გავიმეორო, რომ პარტიის სტრატეგიულ ლოზუნგს რევოლუციის მეორე ეტაპზე, პროლეტარიატის მიერ ძალაუფლების აღების **წინა** პერიოდში, ლოზუნგს, რომლის მთავარ თემას შეადგენს ძალაუფლების საკითხი, არ შეიძლება დავუპირდაპიროთ ბურჟუაზიული რევოლუციის ბოლომდე მიყვანის ამოცანა, რომელიც ხორციელდებოდა პროლეტარიატის მიერ ძალაუფლების აღების **შემდგომ** პერიოდში.

5) თქვენ ლაპარაკობთ ამხ. მოლოტოვის ცნობილ სტატიაზე «პრავდაში» «ბურჟუაზიული რევოლუციის შესახებ ჩვენს ქვეყანაში» (1927 წ. 12 მარტი), რომელმაც, თურმე, «გაიძულათ» მოგემართათ ჩემთვის ახსნა-განმარტების მისაღებად. მე არ ვიცი, როგორ კითხულობთ თქვენ სტატიებს. მეც წავიკითხე ამხ. მოლოტოვის სტატია

[1] ხაზგასმა ჩემია. ი. ხტ.

და ვფიქრობ, რომ იგი სრულიადაც არ ეწინააღმდეგება იმას, რაც ნათქვამია ჩემს მოხსენებაში ჩვენი პარტიის XIV ყრილობაზე გლეხობის მიმართ პარტიის ლოზუნგების შესახებ.

ამხ. მოლოტოვი თავის სტატიაში ლაპარაკობს არა პარტიის ძირითად ლოზუნგზე ოქტომბრის პერიოდში, არამედ იმაზე, რომ, რამდენადაც პარტიას ოქტომბრის შემდეგ ბოლომდე მიჰყავდა ბურჟუაზიული რევოლუცია, იმდენად მას თანაუგრძნობდა ყველა გლეხი. მაგრამ მე ზემოთ უკვე ვთქვი, რომ ამ ფაქტის აღნიშვნა კი არ უარყოფს, არამედ, პირიქით, ადასტურებს იმ ძირითადი დებულების სისწორეს, რომ ჩვენ დავამხეთ ბურჟუაზიის ხელისუფლება და დავამყარეთ პროლეტარიატის დიქტატურა უღარიბეს გლეხობასთან ერთად და საშუალო გლეხის ნეიტრალიზაციის პირობებში ქალაქისა და სოფლის ბურჟუაზიის წინააღმდეგ, რომ უამისოდ ჩვენ ბოლომდე ვერ მივიყვანდით ბურჟუაზიულ რევოლუციას.

«ბოლშევიკ» № 7—8. 1927 წ. 15 აპრილი.